

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/166/2023
Identifikačné číslo spisu:	5420201789
Dátum vydania rozhodnutia:	24.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5420201789.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ O.. E. P., narodeného X. D. XXXX, Z. H. č. XXX, 2/ R. W., narodenej XX. D. XXXX, Z. H. č. XXX, 3/ T. P., narodenej XX. D. XXXX, Z. H. č. XXX, všetkých zastúpených advokátom Mgr. Pavlom Balážom, Bratislava, Pribinova 4, proti žalovaným 1/ O.. D. T., narodenému XX. D. XXXX, Z. H. č. XX, 2/ D. T., narodenej XX. Z. XXXX, Z. H. č. XX, obom zastúpeným advokátom Mgr. Romanom Kobellom, Dolný Kubín, Aleja slobody 1899, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. DK-6C/31/2020, pôvodne vedenom na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 6C/31/2020, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2023 sp. zn. 8Co/45/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dolný Kubín (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 17. decembra 2021 č. k. 6C/31/2020-119 zastavil konanie v časti o určenie existencie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v prospech žalovaných (výrok I.), určil, že žalobca 1/ je v podiele 1 z celku podielovým spoluvlastníkom pozemkov bližšie špecifikovaných vo výroku II. vytvorených geometrickým plánom tvoriacim neoddeliteľnú súčasť rozsudku (výrok II. a VII.), vo zvyšnej časti žalobu žalobcu 1/ zamietol (výrok III.). Súd prvej inštancie v celom rozsahu zamietol žalobu žalobkyň 2/ a 3/ (výrok IV.), v pomere medzi žalobcom 1/ a žalovanými nepriznal žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania (výrok V.), v pomere medzi žalobkyňami 2/, 3/ a žalovanými priznal žalovaným voči žalobkyňám 2/, 3/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok VI.).

1.1. Žalobcovia sa pôvodne domáhali určenia, že im ako vlastníkom nehnuteľností patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu - prechodu pešo a prejazdu motorovým vozidlom vrátane nákladných motorových vozidiel, zaťažujúce susediace pozemky vo vlastníctve žalovaných, a to v rozsahu vymedzenom v konaní vyhotoveným geometrickým plánom. Svoju žalobu odôvodnili tým, že sú podielovými spoluvlastníkmi súboru nehnuteľností nachádzajúcich sa v okrese C. P., v obci Z. H., k. ú. H.-G., zapísaných na LV č. XXX - rodinného domu (súp. č. XXX), pozemkov zastavaných domom

tvoriacich dvor (parcely reg. C parc. č. XXX/X, XXX/X, XXX/X), ako aj pozemkov, ktoré mali zabezpečovať prístup k nehnuteľnostiam (parcely reg. C parc. č. XXX/X, XXX/X). Žalobcovia resp. ich právna predchodkyňa užívali tieto nehnuteľnosti kontinuálne od výstavby domu, t.j. od roku 1990. Prístupová cesta k domu a ostatným nehnuteľnostiam vedie po účelovej spevnenej asfaltovej komunikácii plynulo nadväzujúcej na most cez potok ústiaci od štátnej cesty pozdĺž hranice pozemkov žalobcov a žalovaných (na jednej strane parciel reg. C parc. č. XXX/X a XXX/X vo vlastníctve žalovaných a na druhej strane parciel reg. C parc. č. XXX/X a XXX/X vo vlastníctve žalobcov). Tak žalobcovia, ako aj žalovaní nadobudli nehnuteľnosti na základe rovnakého právneho titulu - darovacej a kúpnej zmluvy z 15. júna 1990. V zmysle čl. III. predmetnej zmluvy mali parcely č. XXX/X a XXX/X (predtým parc. č. XX/X) slúžiť ako prístupová cesta k parc. č. XXX/X, XXX/X a XXX/X (predtým parc. č. XX/X), a to tak k nehnuteľnostiam žalobcov, ako aj k nehnuteľnostiam žalovaných a ďalších osôb. Do času, kedy žalovaní v decembri 2019 začali obmedzovať prístup žalobcov k nehnuteľnostiam, sa žalobcovia domnievali, že prístupová cesta sa nachádza na pozemkoch v ich vlastníctve (parc. č. XXX/X, XXX/X), pričom žalovaní daný stav rešpektovali a nikdy nenamietali, že by prístupová cesta viedla po ich pozemkoch. Po neúspešnom pokuse o vyriešenie situácie zmierom sa žalobcovia obrátili na súd, považujúc za potrebné v prvom rade zistiť priebeh prístupovej cesty. V prípade preukázania, že táto sa nachádza na pozemkoch vo vlastníctve žalovaných, mali žalobcovia za to, že vydržali právo zodpovedajúce vecnému bremenu zaťažujúce pozemky vo vlastníctve žalovaných. Opierajúc svoju dobromyseľnosť o putatívny právny titul žalobcovia v priebehu konania rozšírili žalobný petít a žiadali, aby súd in eventum určil, že pozemok nachádzajúci sa v k. ú. H.-G. vymedzený geometrickým plánom vyhotoveným geodetom ustanoveným v tomto konaní je v podielovom spoluvlastníctve žalobcov, pričom žalobcovi 1/ patrí spoluvlastnícky podiel o veľkosti 4/6, a žalobkyniam 2/ a 3/ spoluvlastnícky podiel o veľkosti 1/6 každej a že žalovaným ako bezpodielovým spoluvlastníkom susediacich pozemkov patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu povahy in rem - právo prechodu pešo a prejazdu motorovým vozidlom vrátane nákladných motorových vozidiel zaťažujúce pozemok vymedzený geometrickým plánom. Vec bola na súde prvej inštancie vedená pod sp. zn. 6C/3/2020 (v súčasnosti vedená na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. DK-6C/3/2020). Uznesením z 22. septembra 2020 č. k. 6C/3/2020-202 súd prvej inštancie vylúčil eventuálny návrh žalobcov na samostatné konanie, ktorému bola pridelená sp. zn. 6C/31/2020 (tu prejednávaná vec; pozn.).

1.2. Predmetom konania po čiastočnom späťvzátí žaloby ostalo určenie vlastníctva, resp. spoluvlastníckeho práva žalobcov k pozemkom C KN parc. č. XXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere 27 m², č. XXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 5 m² a č. 394/6 zastavané plochy a nádvoria o výmere 167 m², ktoré boli vytvorené geometrickým plánom v konaní sp. zn. 6C/3/2020. Z predmetného geometrického plánu súdu prvej inštancie vyplynulo, že parcela č. XXX/XX bola vytvorená z parcely č. XXX/X a parc. č. XXX/X a č. XXX/X boli vytvorené z parcely č. XXX/X. Pozemky parc. č. XXX/X a XXX/X sú evidované v katastri nehnuteľností vo vlastníctve žalovaných v podiele 1/1. Tieto skutočnosti v konaní ani neboli sporné. Na základe uvedeného mal súd prvej inštancie za splnenú podmienku existencie naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

1.3. V konaní nebolo sporným, že darovacou a kúpnu zmluvou z 22. júna 1990 registrovanou štátnym notárstvom žalobca 1/ s manželkou nadobudli časť PK parc. č. XX/X geometrickým plánom označenú ako novovytvorená parc. č. XX/X a parc. č. XX/X. V zmluve je uvedené, že novovytvorená parcela č. XX/X o celkovej výmere 337 m² bude slúžiť ako prístupová cesta k novovytvoreným parc. č. XX/X, XX/X a XX/X, pričom žalobca 1/ a jeho manželka sa zaviazali vo forme vecného bremena pre každočasných vlastníkov parc. č. XX/X, č. XX/X zabezpečiť právo prechodu a peši a vozom po parc. č. XX/X. Vecné bremeno bolo zriadené bezodplatne. Podľa uvedenej zmluvy žalovaní nadobudli rodinný dom súp. č. XX a tú časť PK parc. č. XX/X, ktorej podľa geometrického plánu vyhotoveného 5. júna 1990 zodpovedá novovytvorená parc. č. XX/X. Zo zhodných skutkových tvrdení strán sporu vyplynulo, že zamerania stavu v prírode, na podklade ktorého bol daný geometrický plán vyhotovený, sa osobne zúčastnil len žalovaný 1/. Nové hranice boli označené plotom a železnými rúrkami; niektoré sa podľa nepopretých tvrdení žalovaných na mieste samom dodnes nachádzajú. Podľa súdu prvej inštancie mohol mať skutočnú vedomosť o priebehu hranice pozemku par. č. XX/X jedine žalovaný 1/, napriek tomu bol v omyle o tom, kde sa parc. č. XX/X, ktorá mala slúžiť ako spoločná prístupová cesta, reálne nachádza. Len tento omyl by totiž vysvetľoval následné správanie žalovaného 1/, ktorý podľa vlastných

tvrdení mal sám financovať a vykonávať spevnenie prístupovej cesty na miestach, kde sa v súčasnosti nachádza asfaltová cesta. Ak by žalovaný 1/ od začiatku resp. už pri zameriavaní pre geometrický plán z roku 1990 vedel, že parcela č. XX/X sa nenachádza pod asfaltovou cestou, začal by žalobcom brániť v prechode už v tomto čase. Ak dôvodom pre umožnenie prejazdu asfaltovou cestou mal byť príbuzenský vzťah medzi žalobcom 1/ a žalovaným 1/, ako to tvrdili žalovaní, tento stav sa nezmenil ani v decembri 2019; v tomto období však došlo (v dôsledku sporu o zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva medzi (aj) žalobcom 1/ a žalovaným 1/ vedeného na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 7C/1/2019) ku geodetickému zameraniu hraničných bodov susediacich pozemkov žalobcov a žalovaných, z ktorého vyplynulo, že asfaltová cesta sa nenachádza v miestach pôvodnej parcely č. XX/X vo vlastníctve žalobcov, ale naopak táto sa nachádza na pozemkoch par. č. XXX/X a XXX/X vo vlastníctve žalovaných. Podľa súdu prvej inštancie toto zistenie zapríčinilo zmenu v správaní žalovaného 1/, ktorý v decembri 2019 začal žalobcom brániť vo vstupe a prechode/prejazde cez asfaltovú cestu. Podľa súdu žalovaní nepreukázali, že by žalobcov vyzývali na vybudovanie vlastnej cesty a súd neuveril tvrdeniam žalovaných, že to malo byť tak, že žalobca 1/ s manželkou si mali vybudovať popri ich ceste svoju vlastnú, pretože by to bolo v priamom rozpore s tým, čo bolo dohodnuté v darovacej a kúpnej zmluve.

1.4. Súd prvej inštancie na základe skutkových zistení ustálil, že žalovaní boli v omyle, že pod asfaltovou cestou sa nachádza parc. č. XX/X. Žalobca 1/ a jeho manželka, ktorí sa pri nadobúdaní nehnuteľností a potom aj pri stavbe svojho rodinného domu spoľahli na rodinnú i odbornú pomoc žalovaného 1/, následne konali v dôvere ohľadom správania žalovaného 1/, a preto boli v rovnakom skutkovom omyle o polohe parcely č. XX/X ako žalovaní. Nenastala pritom žiadna okolnosť spôsobilá ich z tohto omylu vyviešť. Domnievajú sa, že ide o parcelu parc. č. XX/X žalobca 1/ s manželkou v tomto omyle následne vykonávali svoje právo formou prechodu a prejazdu cez pozemok a boli v dobrej viere, že ide o pozemok, ktorý nadobudli na základe darovacej a kúpnej zmluvy z roku 1990. Táto dobrá viera zanikla v okamihu, keď sa oboznámili so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosti o tom, že im prístupová cesta nepatrí, čo sa nepochybne stalo až v decembri 2019, kedy žalovaní svoj pozemok zahradili.

1.5. Posúdiac vec podľa § 134 ods. 1 v spojení s § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobca 1/ s manželkou nadobudli do bezpodielového spoluvlastníctva vlastnícke právo k parcelám pod spoločnou prístupovou cestou v rozsahu, ktorý korešponduje novovytvoreným parcelám č. XXX/XX, č. XXX/X a č. XXX/X (parcely vytvorené geometrickým plánom vyhotoveným v konaní sp. zn. 6C/3/2020; pozn.). Presvedčenie, že im tieto pozemky vlastnícky patria, u nich vyvolala darovacia a kúpna zmluva z 15. júna 1990, keďže touto ako jediní z kupujúcich nadobudli vlastníctvo k pozemku, ktorý mal slúžiť ako spoločná prístupová cesta pre všetkých v zmluve vystupujúcich kupujúcich, v prospech ktorých bolo zriadené vecné bremeno práva prechodu peši a vozom zaťažujúce túto parcelu (parc. č. XX/X). Reflektujúc, že žalobcovia sa pôvodne domáhali iba určenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, súd prvej inštancie dôvodil, že pre vydržanie tohto práva sa vyžaduje, aby držiteľ obsah práva vykonával v ospravedlniteľnom omyle, že mu svedčí oprávnenie z vecného bremena; pokiaľ ale bude v presvedčení (posudzovanom z objektívneho hľadiska), že pozemok, cez ktorý prechádza, je jeho, môže byť len oprávneným držiteľom tejto veci. Žalobcovia v tejto súvislosti už v pôvodnej žalobe (v konaní 6C/3/2020) tvrdili, že sa až do času, kedy im žalovaní začali obmedzovať prístup k nehnuteľnostiam, domnievali, že prístupová cesta sa nachádza na pozemkoch v ich vlastníctve (parc. č. č. XXX/X a XXX/X, pôvodne parc. č. XX/X); svoju dobromyseľnosť opierali o presvedčenie, že vlastníka pozemky pod prístupovou cestou a toto im umožňuje aj právo prechodu. Z dokazovania vykonaného v tejto veci, ako aj vo veci sp. zn. 6C/3/2020, súdu prvej inštancie vyplynulo, že žalobca 1/ a jeho manželka mohli byť objektívne presvedčení o ich vlastníctve k prístupovej ceste, domnievajú sa, že ide o ich pozemok parc. č. XX/X, pričom v tomto svojom ospravedlniteľnom skutkovom omyle vykonávali právo k pozemku jedinou možnou formou, ktorá pri dohode o spoločnej prístupovej ceste a súčasnom zriadení vecného bremena, t.j. prechodom peši a vozom (motorovým vozidlom) prichádzala do úvahy.

1.6. S ohľadom na uvedené súd prvej inštancie uzavrel, že žalobca 1/ s manželkou nadobudli titulom vydržania do svojho bezpodielového spoluvlastníctva vlastnícke právo k sporným pozemkom, a to najneskôr 24. mája 2003, pričom ich oprávnená držba nepretržite pokračovala aj ďalej; pokiaľ ide o manželku žalobcu 1/, až do jej smrti, keď dedičstvo po nej nadobudli žalobcovia. V dôsledku smrti

jedného z manželov bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo (§ 148 ods. 1 OZ) a žalobca 1/ sa uplynutím troch rokov od tohto zániku stal podielovým spoluvlastníkom vydržaných pozemkov v rozsahu jednej polovice (§ 149 ods. 4 OZ). Súd preto žalobe žalobcu 1/ o určenie jeho spoluvlastníckeho práva vyhovel v rozsahu spoluvlastníckeho podielu vo výške 1/2 z celku, ktoré žalobcovi 1/ v čase rozhodovania súdu prislúchalo. Keďže žalobca 1/ (nad rámec prislúchajúceho podielu) a žalobkyne 2/ a 3/ ohľadne celého žiadaného spoluvlastníckeho práva odvodzovali svoje spoluvlastnícke práva/podiely len od právneho nástupníctva po poručiťke (manželke a matke), súd žalobu žalobcu 1/ v tomto rozsahu a žalobu žalobkýň 2/ a 3/ v celom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2 a § 256 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 CSP.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných rozsudkom z 24. marca 2023 sp. zn. 8Co/45/2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II., V. a VII., vyslovil, že v ostatnej časti zostáva rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutý a žalobcovi 1/ priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd nepovažoval odvolanie žalovaných za dôvodné a rozsudok okresného súdu vo výroku II., a to vrátane výroku V. o trovách konania a súvisiaceho výroku VII. ako vecne správny potvrdil. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a vzhľadom na odvolacie dôvody žalovaných (§ 387 ods. 2 CSP) poukázal, že pokiaľ ide o návrh na vykonanie miestnej obhliadky, súd prvej inštancie sa týmto dôkazným návrhom zaoberal a jeho nevykonanie odôvodnil jeho nadbytočnosťou, keď za rozhodujúce považoval to, že žalobca 1/ so svojou manželkou neboli pri vytyčovaní hraníc novovytvorených pozemkov osobne prítomní, takže na rozdiel od žalovaného 1/ nemohli mať vedomosť o tom, kde boli rúrky slúžiace na tento účel od r. 1990 osadené. Navyše, súd prvej inštancie zistil, že žalovaný 1/, po podaní žaloby vo veci sp. zn. 6C/3/2020 (február 2020) zmenil miesto samé, preto by v prípade opakovanej prehliadky nebolo možné jednoznačne ustáliť, či ide o stav z roku 1990 alebo či tento bol zmenený/vytvorený až neskoršou aktivitou žalovaného.

2.2. Osvojujúc si závery súdu prvej inštancie, odvolací súd nepovažoval za dôvodnú námietku žalovaných ohľadom nesprávnych skutkových zistení súdu prvej inštancie. Poukázal, že žalovaní prednášali rovnakú argumentáciu už v konaní pred súdom prvej inštancie a tento sa s ňou v odôvodnení svojho rozhodnutia podrobne vysporiadal. V tomto smere odvolací súd považoval za logický záver, že ak by žalovaný 1/ už od zamerania v roku 1990 vedel, že parcela č. XX/X sa nenachádza tam, kde je dnes asfaltovaná cesta, začal by žalobcom brániť v prechode už v tomto čase. Aj podľa odvolacieho súdu žalovaný 1/ nadobudol vedomosť o hraniciach parcely č. XX/X až v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vedenom na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 7C/1/2019.

2.3. Pokiaľ išlo o námietku nesprávneho právneho posúdenia veci, odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie v otázke dobromyseľnosti držby žalobcu 1/ a jeho manželky. Správnosť právneho záveru súdu prvej inštancie podľa odvolacieho súdu umocňujú konkrétne okolnosti prípadu o dobrej viere držiteľov pri vstupe do držby spornej nehnuteľnosti.

2.4. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s 255 ods. 1 a § 262 ods. 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcom výroku I. a v súvisiacom výroku III. o trovách odvolacieho konania podali žalovaní (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3.1. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces videli žalovaní v tom, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil a nevykonanými navrhovanými dôkazmi obhliadkou nehnuteľností.

3.2. Žalovaní v dovolaní namietali, že odvolací súd nereflektoval na ich podstatné skutkové a právne tvrdenia. V konaní pred súdom prvej inštancie a tiež v odvolaní argumentovali, že v čase uzatvorenia darovacej a kúpnej zmluvy mali prostredníctvom pôvodnej prístupovej cesty zabezpečený riadny prístup k ich rodinnému domu súp. č. XX; zriadenie vecného bremena pre nich preto ani nebolo potrebné. Na pozemku parc. č. XX/X v tom čase navyše stál stĺp elektrického vedenia, čo ho robilo nespôsobilým pre

výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v rozsahu, v akom bolo toto zriadené. Súčasnú prístupovú cestu vybudovali výlučne žalovaní na základe vlastnej vôle a z vlastnej iniciatívy preložením svojej pôvodnej prístupovej cesty na pozemok parc. č. XX/X (v súčasnosti sporné pozemky parc. č. XXX/X a XXX/X) v ich vlastníctve, majú o ich polohovom určení riadnu vedomosť. Uvedené bolo v konaní preukázané aj svedeckou výpoveďou svedka D. E.. Žalovaní vo svojom odvolaní odmietli skutkové zistenie súdu prvej inštancie, že žalobca 1/ a jeho manželka nemohli mať vedomosť o tom, aké sú hranice parc. č. XX/X; ide o údaje jednoducho zistiteľné zo záznamu podrobného merania, ako aj z geometrického plánu z roku 1990 a takéto závery sú v rozpore aj so správaním žalobcu 1/ a jeho manželky pri výstavbe rodinného domu súp. č. XXX a oplocovaní parc. č. XX/X, na ktorú parc. č. XX/X bezprostredne nadväzuje. Žalovaní mali vždy riadnu vedomosť, že súčasnú prístupovú cestu vybudovali na svojom pozemku parc. č. XX/X, pričom túto vybudovali až v roku 1993, a teda tri roky potom, čo sa žalobca 1/ so svojou manželkou v darovacej a kúpnej zmluve zaviazali zabezpečiť spoločnú prístupovú cestu vedúcu cez pozemok parc. č. XX/X a po prevzatí tohto záväzku nevyvinuli žiadnu iniciatívu na jeho naplnenie.

3.3. Odvolací súd nekriticky prevzal ničím nepodložené, nesprávne a arbitrárne domnienky súdu prvej inštancie, že žalovaní sa až v decembri 2019 dozvedeli o tom, že prístupová cesta je vyhotovená na časti ich pozemku parc. č. XX/X a nie na pozemku žalobcov parc. č. XX/X. Žalovaní pritom tvrdili, že vytyčovací náčrt bol vyhotovený iba v dôsledku vážneho narušenia príbuzenského vzťahu, ktorý pramenil zo žalobcami iniciovaného konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Ďalej sa odvolací súd nevysporiadal s tvrdením, že príjazdová cesta bola do stavu, v akom sa aktuálne nachádza, dobudovaná až v roku 1996, a že táto v čase výstavby rodinného domu žalobcov ešte neexistovala (čo mal potvrdiť aj svedok E.). S budovaním súčasnej príjazdovej cesty sa začalo v roku 1993 a táto pôvodne viedla len po dnes už zasypanú vápennú jamu, pred ktorou sa stáčala späť k pôvodnej príjazdovej ceste vedúcej tesne popri rodinnom dome žalovaných súp. č. XX. Spoločnú hranicu pozemkov parc. č. XX/X a XX/X pritom možno bez akýchkoľvek pochyb určiť aj z grafickej časti geometrického plánu z roku 1990. Z geometrického plánu je tiež zrejmé, že prístupová cesta nemá tvar pravidelného obdĺžnika, ako nesprávne skutkovo ustálil súd prvej inštancie, čo mohlo byť potvrdené aj obhliadkou, resp. zistené z vypracovaného geometrického plánu O. H.; prístupová cesta sa podľa tvrdení žalovaných zreteľne zalamuje smerom k rodinnému domu žalovaných, kým pozemok XX/X má tvar pravidelného obdĺžnika a je z jednej strany lemovaný vodným kanálom, preto žalobcovia nemohli byť v omyle, že prístupová cesta je vybudovaná na tomto pozemku, o čom svedčí aj umiestnenie troch stĺpov telefónneho vedenia.

3.4. Žalovaným z odôvodnenia rozsudkov súdov oboch inštancií nie je zrejmé, na základe čoho súd prvej inštancie ustálil začiatok oprávnenej držby žalobcov na 24. máj 1993, keďže žalobcovia takéto skutkové tvrdenie v konaní nikdy neprodukovali; sami tvrdili, že nevímali rozdiel medzi tým, či im prístup umožňuje vlastnícke právo alebo právo prechodu z vecného bremena. Žalovaní sa vždy správali k sporným pozemkom ako ich výluční vlastníci, nakladali s nimi v súlade so svojou slobodnou vôľou, riadne sa o svoje vlastníctvo starali a žiadnym spôsobom svoje vlastnícke právo k sporným pozemkom nezanedbali. Žalobcovia, naopak, boli len detentormi sporných pozemkov; skutočnosť, že im žalovaní umožnili užívanie nimi vybudovanej prístupovej cesty a trpeli jej užívanie, nebola spôsobilá vyvolať u žalobcov dobromyseľnosť, že sú vlastníkmi sporných pozemkov, pretože žalobcovia sa pri vynaložení obvyklej miery opatrnosti mohli spoľahlivo vyhnúť skutkovému omylu, ktorý konajúce súdy nesprávne vyhodnotili ako ospravedlniteľný.

3.5. V súvislosti s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia veci žalovaní v dovolaní uviedli, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď nezohľadnil, že k jednej a tej istej veci nemôže vzniknúť viac práv držby. Odvolací súd tiež celkovo nesprávne a v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou vyhodnotil naplnenie hmotnoprávných predpokladov vydržania vlastníckeho práva, keď dospel k záveru, že žalobca 1/ spolu s manželkou boli v ospravedlniteľnom skutkovom omyle, že im patrí vlastnícke právo k sporným pozemkom. V tomto smere dovolatelia namietali, že dobromyseľnosť sa posudzuje z objektívneho hľadiska, teda podľa toho, či držiteľ veci pri obvyklej opatrnosti, ktorú je možné od neho požadovať, nemal a ani nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec patrí ako vlastníkovi (kritérium priemerne obozretného jedinca), čo v danom prípade nebolo naplnené. Žalobca 1/ a jeho manželka sa pri normálnej opatrnosti, priemernej obozretnosti a vynaložení minimálneho úsilia nemohli dostať do ospravedlniteľného omylu ohľadom

hraníc nadobudnutého pozemku parc. č. XX/X.

4. Žalobcovia v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaných navrhli, aby dovolací súd dovolanie ako neprípustné odmietol resp. ako nedôvodné zamietol, a aby žalobcom priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. K dovolacej argumentácii žalovaných poukázali, že podstata sporu vyplývala zo skutkového omylu v priebehu hraníc pozemkov. V danom prípade sa tento omyl spočiatku, až do vykonania obhliadky vo veci sp. zn. 6C/3/2020, len predpokladal. V tomto smere argumentovali, že omyl v priebehu hranice spôsobený napríklad nesprávnym oplatením je ospravedliteľný. Mali za to, že v konaní bolo dostatočne preukázané naplnenie hmotnoprávných predpokladov nadobudnutia vlastníckeho práva k sporným pozemkom vydržaním, opierajúc svoju dobromyseľnosť o dlhodobú, žalovanými nerušenú držbu pozemkov a domnelý právny titul, ktorým je darovacia a kúpna zmluva z roku 1990. Upriamili pozornosť na vnútorne rozpornú argumentáciu žalovaných, ako aj na zásadu, v zmysle ktorej práva patria bdelym. Žalobcovia, na rozdiel od žalovaných, nepostupovali v rozpore s touto zásadou, pretože až do decembra 2019 nemali (i) vedomosť o inom priebehu hraníc dotknutých pozemkov ani (ii) faktický dôvod domáhať sa svojich práv.

4.1. K procesným aspektom dovolania žalobcovia uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu dáva stranám vyčerpávajúcu odpoveď na otázky, ktoré mali pre vec podstatný význam; dovoláciu námietku žalovaných v tomto smere považovali len za prejav nesúhlasu s právnym záverom odvolacieho súdu a jeho hodnotením dôkazov. Súd prvej inštancie podľa žalobcov riadne zistil skutkový stav a správne pritom aplikoval princíp voľného hodnotenia dôkazov. K námietke nevykonania ďalšej obhliadky sporných nehnuteľností žalobcovia poukázali na nadbytočnosť vykonania tohto dôkazu, s ktorou sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia riadne vysporiadal. Zdôraznili, že dovolatelia sa podaným dovolaním v skutočnosti domáhali revízie skutkových zistení.

4.2. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci žalobcovia uviedli, že žalovaní nevymedzili tento dovolací dôvod zákonom zodpovedajúcim spôsobom. Opierajúc svoju argumentáciu o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/110/2010 žalobcovia zdôraznili správnosť postupu súdu prvej inštancie, ktorý ich eventúálny žalobný petit vylúčil na samostatné konanie a v tomto dospel k správny právny záverom a naplnení predpokladov pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Dodali, že žalovaní v súvislosti s týmto dovolacím dôvodom predkladajú tvrdenia o skutkovom stave, ktorý z vykonaného dokazovania nevyplýval.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán,

ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (porov. napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

12. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

13. Žalovaní prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali v prvom rade z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

15.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

15.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio

iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

16. Dovolatelia prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces opreli o tvrdenie, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil a nevykonával dôkaz, ktorý mohol mať podstatný vplyv pre posúdenie skutkového stavu.

17. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k žalovanými namietanej procesnej vade; túto v procesnom postupe dovolacieho súdu nezistil.

18. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi už konštantne uvádza, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10, 9Cdo/248/2021). Z práva na spravodlivé súdne konanie totiž vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05).

19. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

20. Z viacerých rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je (a to aj z hľadiska viacerých aspektov týkajúcich sa kvalitatívnej stránky odôvodňovania súdnych rozhodnutí) porušením ústavou a Dohovorom garantovaného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces. Medzi požiadavky kladené na kvalitu odôvodňovania súdnych rozhodnutí možno zaradiť požiadavky o zákaze vnútornej rozpornosti argumentácie (požiadavka relevantnosti, jasnosti, presnosti a konkrétnosti argumentu), povinnosť odôvodniť odklon od existujúcej judikatúry, povinnosť „vyrovnať sa“ s ústavnoprávnym argumentom a názormi právnej vedy, možnosti odvolacieho súdu prevziať argumenty prvostupňového súdu a iné.

21. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

22. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ale neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06). K zjavnej neodôvodnenosti (arbitrárnosti) rozhodnutí všeobecných súdov sa vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky, keď uviedol, že je najčastejšie daná rozporom

súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy. (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

23. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o taký prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalovaných na spravodlivý proces. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalovaných, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie (v odvolaní napadnutom rozsahu) považuje za vecne správne, k čomu, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami žalovaných, na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa aj ďalšie dôvody, (§ 387 ods. 2 CSP).

23.1. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia (najmä body 83. a nasl.), ako aj rozhodnutia súdu prvej inštancie (najmä body 23. a nasl.) dovolaciemu súdu nevyplyva rozpornosť, nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu sa vporadúva so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami; jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal (§ 220 ods. 2 CSP).

24. Treba mať na pamäti, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok.

25. V danom prípade sa konajúce súdy riadne zaoberali všetkými predpokladmi nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním, predovšetkým dobromyseľnosťou žalobcov resp. ich právnej predchodkyne. Skúmali, či žalobcovia mohli byť po celú vydržaciú dobu, ktorej začiatok preskúmateľne ustálili na máj 1993 (porov. bod 34. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie), objektívne (so zreteľom na všetky okolnosti, ktoré vyšli v konaní najavo a/alebo ktoré neboli stranami sporné) v dobrej viere, že im parcely pod prístupovou cestou vlastnícky patria. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania (po zohľadnení nesporných skutkových tvrdení strán) dospeli k záveru, že žalobcovia boli v omyle o priebehu hraníc sporných parciel, pričom ich omyl vyhodnotili ako ospravedlniteľný. Dostatočne vyčerpávajúco, jasne a zrozumiteľne sa vysporiadali s rozsiahlymi tvrdeniami žalovaných o vecných a terénnych osobitostiach polohového určenia sporných pozemkov, ktoré žalovaní považovali za relevantné pre preukázanie riadnej vedomosti oboch strán o polohovom určení hraníc sporných pozemkov. Odvolací súd stotožňujúc sa so závermi súdu prvej inštancie považoval za rozhodujúce najmä to, že žalobcovia resp. ich právna predchodkyňa neboli - na rozdiel od žalovaného 1/ - osobne prítomní pri vytyčovaní hraníc sporných pozemkov, pričom pri obvyklej opatrnosti, ktorú možno od bežného človeka primerane očakávať, zohľadniac tiež správanie žalovaných, mohli byť v ospravedlniteľnom skutkovom omyle, že asfaltová prístupová cesta vedie po pozemkoch, ktoré mali na základe darovacej a kúpnej zmluvy z roku 1990 slúžiť ako spoločná prístupová cesta pre viaceré susediace parcely.

26. Podľa dovolacieho súdu prijaté závery odvolacieho súdu nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Ani skutočnosť, že dovolatelia mali odlišný právny názor než odvolací súd, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). V tejto súvislosti je potrebné

pripomenúť, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP (pozri I. ÚS 61/2019).

27. Dovolacia argumentácia žalovaných spočívala v prvom rade v polemike so závermi súdov nižších inštancií. Dovolací súd ale nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

28. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi pravidelne pripomína, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018).

29. V tejto súvislosti je súdna prax najvyššieho súdu jednotná v názore, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, 9CdoPr/8/2023). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval Ústavný súd SR, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

30. Podľa ústavného súdu možno ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR kvalifikovať nevykonanie takého navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť (III. ÚS 332/09).

31. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd zodpovedá požiadavka, aby súdmi konštatované skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené.

32. Z uvedeného vyplýva, že procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhovie, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo a z akých dôvodov tak neurobil.

33. Žalovaní v dovolaní namietali, že súdy v konaní nevykonali nimi navrhovaný dôkaz -obhliadku sporných nehnuteľností, a to napriek tomu, že len priamym pozorovaním miesta mohli byť objasnené všetky skutočnosti relevantné pre posúdenie dôvodnosti tvrdeného skutkového omylu žalobcov o priebehu hraníc pozemkov.

34. V zmysle rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno odôvodniť len tromi dôvodmi; i). ak tvrdená skutočnosť, ktorú má navrhnutý dôkaz overiť alebo vyvrátiť, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania, ii) ak dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, t.j. nedisponuje vypovedacou potenciou, alebo iii) ak tvrdenie, ku ktorého overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené (nadbytočnosť dôkazu). Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR. Váda v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz) v takom prípade založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia, ale tiež jeho protiústavnosť (porov. 4Cdo/100/2018, 7Cdo/205/2019, 5Cdo/151/2019).

35. V posudzovanom prípade súd prvej inštancie nevykonanie navrhovaného dôkazu odôvodnil v prvom rade tým, že obhliadka nehnuteľností bola vykonaná už v konaní o zriadenie vecného bremena sp. zn. 6C/3/2020. Ďalej dôvodil, že vykonanie obhliadky by v okolnostiach danej veci bolo vzhľadom na všetky doterajšie skutkové zistenia nadbytočné. Poukázal, že tento dôkaz by najmä nebol spôsobilý zabezpečiť

ucelenejší skutkový podklad pre posúdenie, či žalobcovia mohli byť od roku 1990 v ospravedlniteľnom omyle o priebehu hraníc sporných pozemkov, pretože v konaní vyšlo najavo, že žalovaný 1/ začal v roku 2020 s vykonávaním takých činností, ktoré zmenili tvárnosť miesta samého tak, že by v súčasnosti už nebolo možné jednoznačne ustáliť, či stav, v akom sa aktuálne sporné pozemky a ich okolie nachádzajú, je pôvodný alebo bol zmenený/vytvorený až neskoršou aktivitou žalovaného 1/. Odvolací súd sa so záverom súdu prvej inštancie o nadbytočnosti navrhovaného dôkazu stotožnil.

36. Berúc do úvahy vyššie uvedené, dovolací súd z odôvodnenia rozhodnutí oboch súdov nižšej inštancie, nazeraúc na tieto ako na jeden organický celok, mal za dostatočne zrejmé, že navrhovaná obhliadka v okolnostiach danej veci nemohla byť relevantná z hľadiska zistenia skutkového stavu veci; nemala potenciál vplyvu na posúdenie skutkového stavu, ktorý by nebolo možné bezpečne ustáliť z ostatných vykonaných dôkazov. Nemožno preto dospieť k záveru, že nevykonaním obhliadky došlo k porušeniu práva žalovaných na spravodlivý proces. Nad rámec hodno zdôrazniť, že súd prvej inštancie, konajúci prostredníctvom tej istej sudkyne ako v posudzovanej veci, mal možnosť priamym pozorovaním zistiť okolnosti na mieste samom za účelom zamerania asfaltovej cesty v konaní o zriadenie vecného bremena vedenom pod sp. zn. 6C/3/2020.

37. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04). Dovolací súd ale má právo skúmať, či hodnotenie dôkazov nie je natoľko mimo prípustného a logického rámca hodnotenia dôkazov a teda, či nedošlo týmto procesným postupom súdu k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (pozri III. ÚS 104/2022).

38. Dovolací súd nezistil, že by postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva dovolateľov na spravodlivý proces, ani že zistenie skutkového stavu by bolo prima facie natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť (porov. I. ÚS 6/2018), a ani že prijaté právne závery by boli v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami, resp. že by z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývali (porov. I. ÚS 243/07). Podľa názoru dovolacieho súdu preto prijaté skutkové a právne závery oboch súdov nižšej inštancie možno považovať za logické, vychádzajúce zo skutkových okolností veci a relevantných právnych noriem a nemožno im vyčítať takú svojvoľnosť, ktorá by mala za následok arbitrárnosť ich rozhodnutí.

39. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súdu uzatvára, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalovaných v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

40. Dovolatelia uplatnili aj dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP v otázke podmienok vydržania, namietajúc odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

41. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

42. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

43. Právnym posúdením vecí je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

44. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

45. V prejednávanej veci dovolatelia prípustnosť svojho dovolania vyvodili z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

46. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je relevantná len taká otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky nižšie uvedené znaky: a/ musí ísť o otázku riešenú odvolacím súdom, ktorá je buď hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho charakteru, b/ spôsob jej vyriešenia odvolacím súdom zakladá "odklon" od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ odvolací súd na jej riešení založil svoje rozhodnutie, d/ uvedená otázka musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, e/ vždy musí ísť o otázku právnu, nie skutkovú; ak niektorý z týchto znakov chýba, dovolanie nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné (k tomu pozri R 1/2018).

47. Žalovaní v dovolaní namietali, že odvolací súd nesprávne posúdil právnu otázku vydržania vlastníckeho práva žalobcu 1/ k sporným nehnuteľnostiam, konkrétne namietajúc skutkový záver o tom, že žalobca 1/ spolu s nebohcou manželkou boli dobromyseľnými držiteľmi sporných pozemkov. Odvolací súd (stotožňujúc sa so záverom súdu prvej inštancie) uzavrel, že žalobca 1/ a jeho manželka mohli byť objektívne presvedčení o ich vlastníctve k prístupovej ceste, pričom právo k nej vykonávali v ospravedlniteľnom skutkovom omyle (považujúc tento za ich pozemok parc. č. XX/X), a to jedinou možnou formou, ktorá pri dohode o spoločnej prístupovej ceste a súčasnom zriadení vecného bremena, t.j. prechodom peši a vozom (motorovým vozidlom) prichádzala do úvahy. Na druhej strane, podľa dovolateľov bolo v konaní jednoznačne preukázané, že žalobca 1/ a jeho manželka nikdy neboli oprávnenými držiteľmi sporných pozemkov; nikdy sa nesprávali ako vlastníci, len z titulu detencie užívali prístupovú cestu, čo im žalovaní konkludentne trpeli.

48. Z takto vymedzeného dovolacieho dôvodu je podľa dovolacieho súdu evidentné, že žalovaní namietali vyhodnotenie preukázaného skutkového stavu, konkrétne skutkovej otázky, či žalobcovia resp. ich právna predchodkyňa mohli byť v ospravedlniteľnom skutkovom omyle zakladajúcim dobromyseľnosť držby sporných pozemkov.

49. Otázka, či v konkrétnom prípade bola dobromyseľnosť preukázaná alebo nepreukázaná, nie je otázkou interpretácie práva, ale otázkou dostatku či naopak nedostatku skutkových zistení pre jeden alebo druhý možný záver, a teda primárne vecou dokazovania (vyhodnotenia skutkových zistení potrebných pre formulovanie následného právneho záveru, či došlo k vydržaniu). V takomto prípade sa potom dovolaciemu súdu javí, že ide skôr o otázku skutkovú, keďže mimo akúkoľvek pochybnosť ide len o proces hodnotenia dôkazov. Zároveň platí, že vyhodnotenie existencie či neexistencie dobromyseľnosti v konkrétnom prípade závisí od posúdenia jedinečných skutkových okolností posudzovanej veci, čo činí uvedenú otázku nespôsobilou na zovšeobecnenie, ktoré sleduje jeden z účelov

§ 421 ods. 1 CSP (7Cdo/180/2019, I. ÚS 449/2024).

50. Dovolací súd však nie je treťou inštanciou, a preto sa pred ním nemožno domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie a ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na názore, podľa ktorého sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP, resp. § 432 ods. 2 CSP (m. m. 3Cdo/28/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 9Cdo/216/2021).

51. Právne posúdenie predmetu sporu spočívalo v riešení otázky splnenia podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním v zmysle § 134 OZ, pričom súdy nižších inštancií pri riešení tejto otázky vychádzali z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nie je preto možné konštatovať, že by zo strany odvolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu - berúc do úvahy aj tie rozhodnutia, ktoré dovolatelia výslovne neoznačili (I. ÚS 51/2020). Za odklon nemožno považovať to, že odvolací súd ustálil skutkovú otázku dobromyseľnosti inak než tvrdili dovolatelia.

52. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalovaných v časti, v ktorej namietali vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP ako nepripustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP a v časti, v ktorej namietali nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

53. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

54. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.